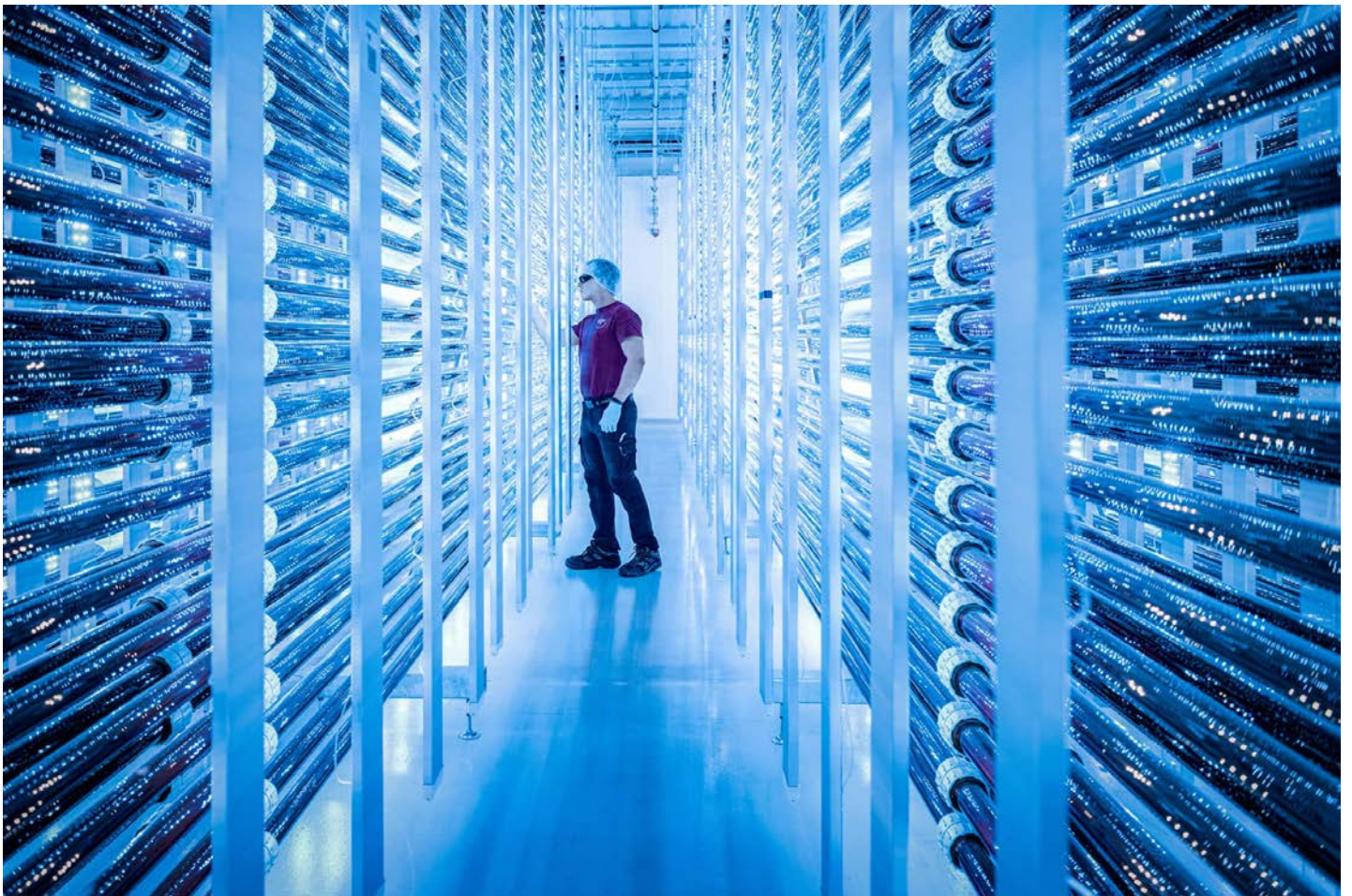

Dobosi Bea

ZÉRO

WORLD PRESS PHOTO

2023-09-23 | NOVELLA, WORLD PRESS PHOTO

Férjem titokban szedte össze minden készpénzünket és értéktárgyunkat. Amíg a kertben voltam, bepakolta a kék utazótáskát.

Anyám megkérdezte, jól érzem-e magam. Úgy pillantottam rá, mint egy kisgyerekre, akinek türelmesen el kellene magyaráznom valami magától értetődő dolgot. A kertben kutyánk sírját néztem. Apám hetekkel azelőtt agyonütötte. Nem tudunk ennyi éhes szájat etetni, mondta helyette anyám.

Szeretném az ellenkezőjét állítani, de nem vagyok hős. Volt időm felkészülni. Régóta tudjuk, hogy nem fordíthatjuk vissza a klímakatasztrófát. Hiába hallgattuk naphosszat a szélkerekek döngését, hiába csillogtak futurisztikusan a hegyoldalon a napelemtáblák. A tévéképernyőn a hőkupola alatt rekedt füstködben apokaliptikus látványt nyújtottak a máskor nyüzsgő amerikai metropoliszok.

kijárási tilalom

Hasztalan volt minden. A szakértők podcastjei, a politikusok szólamai, a várost ellepő plakátok, az interneten terjedő hashtagek. A hónapokkal ezelőtt kihirdetett vészhelyzet és kijárási tilalom a legfegyelmettebbeket is megtörte. Naponta hatszor katonai dzsip gördült el házunk előtt.

Hírfolyamunkat elárasztották a legmegalkuvóbb és legoptimistább ismerőseink fényképei: tetőtől talpig védőruhában az arcukat beragyogó színes fényben olyanok voltak, mint a robotok. A vertikális kertészetben dolgoztak, vagy a fotobioreaktorban termesztettek omega-3 zsírsavakban gazdag algát.

A kajüt tiszta, az ágynemű valósággal világít. Amikor becsukódik mögöttem az ajtó, csak remélni tudom, hogy nem örökre. A süllyesztett részfedélzet a kör alakú tejüvegen át olyan, mint egy pixeles fénykép. El sem olvastam, csak aláírtam a papírokat.

Amíg az elsuhanó egyenruhás elmosódott körvonalait figyelem, eszembe jutnak a kisöregék. Az utolsó hetekben szinte ki sem jöttek a keskeny szobából. Amikor benyitottunk, úgy néztek fel, mint akiket szégyenteljes dolgon kaptak. Szemük ijedt volt, fogták egymás kezét.

Apám mondta ki, amire mindnyájan gondoltunk. Így nem lehet élni! Mi nem eszünk bogarat meg füvet, emberek vagyunk, az istenit, nem állatok! Az élelmiszereket fel kellene címkézni, hogy nem tartalmaznak rovar! A geotermikus erőmű előtt tüntetők transzparenssein viszontláttam gondolatait.

A szomszédokkal egy ideig összejártunk. A szelektív kukákra raktuk a stampedliket. Aztán anyám rajtakapta őket, hogy lopják a fát a kamrából. Egymás sarkát taposva leskelődtünk az oldalvilágítónál. A végsőkéig küzdeni kell, hogy normálisak maradjunk ebben a tébolyban, jelentette ki ellentmondást nem tűrőn apám.

megszoktuk

Kétségbeesésemben folyton takarítottam. Szakadatlanul szivaccsal dörzsöltem a szappanadagolót meg a csapot. A kádban ruhák áztak, a felmosófát már el sem raktam. Amikor köpködni kezdett a csap, apám bekapcsolta a szivattyút. Hamarabb megszoktuk a száz méter mély fúrt kút vasas vizét, mint vártam.

Férjemmel lopva kijártunk. Sétáltunk a telepen, megmásztuk a hegyet. Ügyeltünk, hogy idejekorán behúzódjunk egy zsendülő bokorba vagy a középkori kolostor leomlott falai mögé. Este biztosítottuk egymást, hogy felelősségtudó emberek vagyunk. Hangunkban finoman remegett a mély meggyőződés.

Az élelmiszert ládákból tették a kapu elé. Semmire sem volt elég. A kijelölt órában kiéhezetten füleltünk, mikor dobannak bakancsok a bitumenen. Egyesével mentünk ki, anyám toporogva várt az előszobában. Úgy vetette magát a ládákra, mint aki nem tudja, mi van bennük. Tisztában voltunk vele, hogy fehérneműs fiókjában cukrot rejteget.

Arra gondoltunk, milyen jó, hogy nem kell patkányt ennünk. Nem beszéltünk róla, de apám egyre soványabb lett. Hasa beesett a melegítőnadrág madzagjának kibogozhatatlan csomója alatt, kulcscsontja, mint rákos daganat, kiállt. Az ételallergiákra nem voltak tekintettel. Amikor az eget átszelte egy fénycsík, nem tudtuk, mit látunk: hullócsillagot vagy ballisztikus rakétát.

Azt sem tudtuk, kinek higgyünk. Sokan gyanakodtak a tudományos kísérletekre, lektorált tanulmányokra, bizonyított tényekre hivatkozókra. Megtévesztette őket a globális elit, mondták. Az emberek bizalmatlanná váltak, azt találgatták, melyik táborhoz tartozik a másik. Végzetes lehetett egy-egy nyelvbotlás.

Megszállottan kerestük a felelősöket. Egyes konzervatív ismerőseink a gyógyszeripart kárhoztatták, mások a háttérhatalmat. Megvetően beszéltek a civilekről, és a kisujjukból rázták ki az emlékezetpolitikát. A legelvetemültebbek egyenesen földönkívüli befolyást gyanítottak. Vagy valami modern *deus ex machinát*.

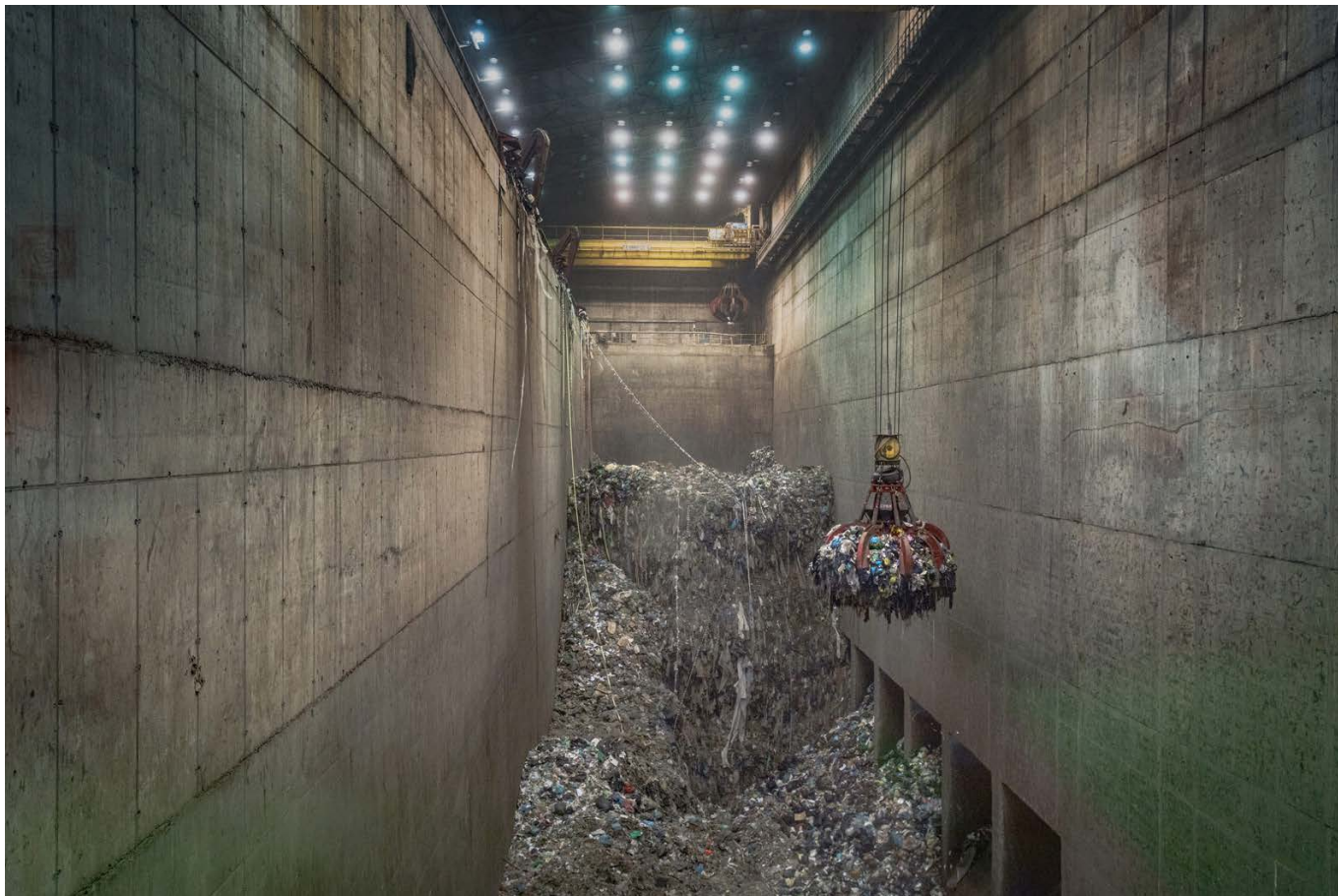
A híradásokban rendre ugyanazt sulykolták. Senkit sem zavart egy mondatban két összebékíthetetlen állítás. A legvadabb összeesküvés-elméletek tűntek valószínűnek, és amiben korábban biztosak voltunk, kétségessé vált. Mintha a valóság kifordult volna magából. Nem maradtak észérvek és közös alapja az eszmecserének.

Férjemmel sokat veszekedtünk az internetezésen. Miután fizetés nélküli szabadságra küldték, majd elbocsájtották, naphosszat mást sem csinált. Hiába mondtam, hogy a közösségi médiában pánikot keltenek, a hírportálok megbízhatatlanok. Úgy kellett kitépni kezéből az egeret. Szeme olyan lett, mint a kék üveggolyó.

klímacélok

Olyan kifejezéseket sajátított el, amelyeket sosem hallottunk. Jámbor türelemmel magyarázott a vacsoraasztalnál. Betéve tudta a klímacélokot, példákat hozott, rajzolt. Kijelentette, hogy az emberi tevékenység bolygóformáló tényezővé vált. Olyan szavakkal dobálózott, mint a biodiverzitás, sugárzásegyenleg meg zéró kibocsátás. Megijesztett anyám villogó szeme az asztal túloldalán.

Apám úgy zúdította a világra dörgedelmes intelmeit, mintha rá nem vonatkoznának. Szidta a globalizációt, a liberalizmust, a demokráciát. Mindent, ami ezer sebből vérzik, de nincs alternatívája. Lassan jutott el az elfogadásig. Amikor eszmefuttatását azzal a megállapítással zárta, hogy már semmi sem lesz olyan, mint régen, elfogott a sírhatnék.

Szörnyű kételyek gyötörtek. Abbahagytam az internetezést. Ha férjem böngészett, fél szemmel a monitorra sandítottam. Amikor felém fordult, elkaptam a fejem. Úgy tettem, mint aki belemélyed egy könyvbe. Mintha a képernyőn pornó vagy horror menne, amit szégyell vagy fél nézni az ember.

Tulajdonképpen a kisöregéknél telt be először a pohár. Reggel a konyhában vártak. Felvették a legjobb ruhájukat, anyám olajzöld dzsörzékosztűmöt, apám V nyakú kötött pulóvert nyakkendővel. Nem volt rajtuk szemüveg. Arcuk idegennek tűnt, mintha évek óta nem találkoztunk volna. Nem tudtam eldönteni, hogy a csillogás szemükben félelem-e vagy üdvözült boldogság.

Ha fontos dolgról volt szó, apám beszélt. Ők ilyen világban nőttek fel. Az a meglepő gondolat jutott eszembe, hogy anyámnak nincs hangszalagja, csak két keze. Túléltek a háborút és a forradalmat, mondta apám. Megöregedtek, de jobb egészségnek örvendenek, mint sok fiatal. A szülők dolga az önfeláldozás.

Na, elmennek ám a jó büdös francba, harsogta a férjem. Nem ismertem rá a hangjára, szeme alatt feltűnt egy sosem látott ránc. Amikor tenyérrel az asztalra vágott, fülsiketítő volt a csattanás. A kávékiöntő ugrott egyet, a széktámláról lecsúszott egy polárkardigán.

nyüszítve sírt

Erővel zártuk be őket a keskeny szobába. Megbotlottam a küszöbben, és belerúgtam a kisasztal lábába. Felkészültem rá, de csak másodpercekkel később jött a fájdalom. Anyám nyüszítve sírt, apám fenyegetőzött. Férjem frusztráltan a laptopra vetette magát.

Az jutott eszembe, hogy apám egyszer le akarta nyakazni anyámat. Nem tudták eldönteni, moziba menjenek-e vagy templomba. A vágódeszkába állította a nagykést anyám hüvelykujja mellett. Rezzgett a penge, amikor elengedte. Anyám öklendezve sírt, nyaka behorpadt nyelőcsőve két oldalán.

A hajót férjem találta. Hivatalosan nem árusítottak jegyet. Csillagászati áron, de a feketepiacon lehet szerezni, írták a közösségi médiában legaktívabb ismerőseink. A telepet elhagyni és a kikötőbe jutni nem egyszerű, de ha már ott vagy, gyerekjáték. Megint eggyel kevesebb éhes száj.

Egy jegyet tudunk venni. A kijelentés olyan váratlanul ért, hogy elfelejtettem pislogni. Találtam egy üzért, nézett a férjem reménykedve. Elviselhetetlenül égett a szemgolyóm, szám sarkán szivárgott a nyál. A kisöregeknek igazuk van, érvelt, ez így nem mehet tovább. Úgy bevágtam a bejárati ajtót, hogy a mellkasomban éreztem a puffanást.

Másnap elfogyott a benzin. Az aggregátor küszködve köhögött, mint valami tüdőbeteg, berregése elmélyült, majd leállt. Anyám reklámszatyrokba pakolta a romlandó élelmiszert, és végigrakosgatta az udvarra néző ablakok párkányait. Az utcafrontra tolvajoktól tartva nem tett. Nem jegyeztem meg, hogy délután pont az udvari ablakokra tűz a nap. Unottan néztem a fehér műanyagon terebélyesedő sárga margarintócsát.

Nem engedhettük meg magunknak a félelem luxusát. Férjem csak legyintett a hírre, hogy a harmadik világ országai határkerítéssel és megerősített parti őrséggel tartják távol a nyugati migránsok áradatát. Ismerősök útján vette fel a kapcsolatot a

jegyüzérrel. Az éj leple alatt osont fától fáig, kaputól kapuig. Ha tudott, tekert; ha kellett, toltá apám rozoga kerékpárját.

gyáva megfutamodás

A hajóútra kevesen vállalkoztak. Kalandorok és becsvágytól fűtött karrieristák. A legbátrabbak vagy a legelkeseredettebbek. Egyesek szemében szégyen volt, gyáva megfutamodás. Másokat

elrettentett, hogy nem lehetett tudni, mi az úti cél. Illegális orvosi kísérletekről suttoztak, nyomorról és éhezésről, rabszolgasorról a világ másik oldalán.

Azt beszéltek, sok közöttük a gyerek. A családok tőlük várták a gének és a hagyományok továbbadását. A biológiai és kulturális átörökítés súlyos terhe jobban lehúzta csontos vállukat, mint a dugig tömött csővázás hátizsák.

Sosem tartottam magam különösebben szerencsésnek. Mégis én húztam a treff ászt. Apám döntötte el, melyik legyen a nyerő lap. A konyhaasztalnál ültünk, anyám ölében szorongatta a sebtében lekapott csíkos gyapjúterítőt, apám idegesítően rázta a lábát. Az ablakpárkányon megbillent a romlott szójatej, lecsúszott a földre a szétolvadt margarinmaradék.

A legrosszabbak a várakozás hetei voltak. Nem csengettek, nem kopogtak az ajtón. A végén már meg sem lepett a csalódottság. A lakhelyelhagyási tilalomra mindig ugyanaz a recsegő hang figyelmeztetett a dzsip hangszórójából. Anyámmal összevesztünk, felvételtől megy-e.

Éjjel indultam. Tudtuk, hogy a katonai dzsip érkezéséig van négy órámm. Férjem kezembe nyomta a kék utazótáskát, és a slussz kulcsra fonta ujjaimat. Jelentősegteljesen nézett, mégsem tudtam, mit jelent nézése. Képzeletemben úgy jelent meg az arcuk, mintha kőből faragták volna ki. Egy pillanatra bekapcsoltam a vészvillogót.

elevenzülő fajok

Elfoglaltam a kajütömet. A mord egyenruhás úgy bámult, mintha megütöttem volna. Az utasok között elterjedt a hír, hogy egy óceáni szigetre tartunk, ahol elevenzülő fajok nőnek, és a tölcsértorkolatokban buján tenyészik az intrazonális növénytársulás.

Négyből egy még mindig több, mint négyből zéró, ismétlem meg magamban anyám utolsó mondatát. Leülök a világító lepedőre, és letörlöm arcomról az aggodalom vonásait. Számítottam a megkönnyebbülésre. Békésnek, a félelem tökéletes hiányának képzelem a halált.

kép | Simone Tramonte: Nettó zéró átmenet

A megújuló energiák, az élelmiszertermelés új technológiai és a körforgásos gazdaság a zöld átmenetre törekvő európai vállalatok körében kulcsfontosságú irányok. Az ember által okozott éghajlatváltozás az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala szerint a természeti környezetet és a társadalmat fenyegető legnagyobb és legelterjedtebb probléma. Ezért az Európai Unió célokat határozott meg, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 2030-ig legalább 55 százalékkal, 2050-ig pedig nettó nullára csökkentsék. A fotós olyan innovatív technológiákat dokumentál, amelyek lehetséges utakat kínálnak e célok eléréséhez.

WORLD PRESS PHOTO kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban
2023. szeptember 22 – november 5.